

Програма за развитие на прагматични/адаптивни умения

Това е програма създадена за работа с лица с нарушения от аутистичния спектър. В основата на Програма за развитие на прагматични/адаптивни умения стои създаването на умения у детето/младежа, необходими за постигане на автономно поведение и независимост в ежедневието. В този смисъл целта е да бъдат развити социални, концептуални и функционални умения, както и стратегии и начини, по които детето/младежа с аутизъм да проявява адаптивно поведение и да разрешава проблемна ситуация в различен контекст и различно обкръжение.

Под „**проблемна ситуация**“ тук трябва да се разбират всички онези моменти, в които детето/младежа е самостоятелен извършител на дейността във всяка една от нейните фази- разбиране/ осъзнаване, планиране на отговор, осъзнаване на възможни проблеми, на собствени ограничения и липса на ресурси, справяне с тях, търсене на помощ и подкрепа и др.

Адаптивни/прагматични умения се практикуват, интегрират в рамките на дома, обществото, в естествената среда. Те идват от адаптивното поведение, или концептуалните, социални, функционални умения, които лицата са се научили и да използват в ежедневието си:

Концептуални са уменията, свързани със способността за четене и писане, боравене с цифри и пари; представата за време и определяне на времеви отрязък (час, ден, седмица, календар и т.н) и др.

Социо-комуникативни са уменията, необходими на детето/младежа да участва по различни начини в общуването: да интерпретира социално-комуникативното поведение на околните; да разбира и участва адекватно в комуникативна ситуация; да разбира и следва социални правила и обичаи; да се съобразява със забрани и закони; да разпознава мотивите на околните; да избягва злоупотреба и измама и др.

Функционални са уменията, които детето/младежа интегрира в себе си, за да постига самостоятелност по отношение на личното си ежедневието и участие в обществото: спазване на лична хигиена и приемлив външен вид; разбиране на личните отговорности и приоритети; организиране на ежедневието и свободното време; използване на услуги в общността; трудови умения и навици, работа.

Забележки:

- Промяна и развитие се отбелязва тогава, когато детето/младежа успява да постигне промяна в различни моменти от ежедневието свързани с бита, самообслужването и нивото на автономност.
- Уменията от всяка област са овладени, когато детето/ младежа успява да ги генерализира освен в позната обстановка и с познат партньор, и в нови, различни ситуации, и с повече хора.

Основни характеристики на програмата:

- Редовни и системни занимания с детето/младежа по заложените в Програмата за работа цели и задачи.
- Регулярни срещи с родителите за обсъждане работата с детето/младежа, които се провеждат на всеки 6 месеца, а при нужда по-рано. Срещите могат да бъдат инициирани както от специалистите, така и от родителите.
- Попълване и предоставяне на анкетни карти, въпросници, бланки, които касаят актуалното състояние на детето/младежа в различни ситуации.
- Консултиране на родителите по заложените в Програмата цели и задачи на работа.
- Включване на родителите, чрез продължаване на заложените в Програмата цели и задачи извън пряката терапевтична работа със специалиста. За целта се използва

Месечен план, изготвен от специалистите, който се обменя с родителите, и в който са описани конкретни предложения и дейности как могат да бъдат упражнявани поставените цели.

- Продължителността на Програмата варира според индивидуалните потребности на всяко дете/младеж и нивото му на функциониране.
- Работата по Програмата се съобразява с нивото на функциониране на всяко дете/младеж и неговите потребности.
- Целите по Програмата се обсъждат и договарят с всеки клиент и/или неговите родители/ други подкрепящи възрастни.
- Нивото на овладяване на уменията по Програмата се ревизира на всеки 6 месеца.

Формат на работа:

- Програмата се води от психолог, специален педагог, логопед.
- Програмата се провежда в индивидуален и/или групов формат.
- Препоръчителен брой лица в група – 3-4.